

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.”

Abonnementenprijs per jaar:
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland 4.—
Afzonderlijke nummers 0.05

Prijs der Advertentiën:
Per regel 0.15
Bij plaatsing van 500 regels 0.12 1/2
" " " 1000 " 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidentie: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
 Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Veraniststraat.
 Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Het Bamboevlechtwerk in de Afd. Tangerang (Res. Batavia). — Tjandi's v. Midden-Java. — De Javaansche schilder-teekenaar. — West-Indië. — Het werk der Barmhartigheid. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Het Paleis van de Gouv.-Gen. te Buitenzorg en het automobilisme in Ned.-Indië. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Leeszaal. — Officiële Berichten. — Passagierslijst.

MEDEDEELINGEN.

Daar het geïllustreerde nummer van ons Weekblad de eerste maal zoo algemeen in den smaak viel, zoowel hier als in Indië, stelden wij er prijs op ook dit eerste nummer van onzen tienden jaargang van enkele illustraties te voorzien, hopende, dat de leden het zullen benutten als propaganda-exemplaar.

Red.-Com.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De Commissie tot het verstrekken van raad en voorlichting omtrent de bewaking voor en de vervulling van verschillende betrekkingen in Nederlandsch Oost- en West-Indië bestaat uit de heeren:

E. van Assen, president; J. L. van Gennepe, secretaris; E. M. van den Bergh van Heineoord; Dr. H. Blink; H. D. H. Bosboom; C. J. Hasselman; W. L. Megelink; J. M. Pijnacker Hordijk, leden.

Het Informatie-Bureau van bovengenoemde Commissie, gevestigd te 's-Gravenhage, Heulstraat 17, is dagelijks geopend van 10—12 uur v.m., en van 2—4 uur 's namiddags, uitgezonderd des Zondags.

Aan dit Bureau zijn thans inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen, die werk zoeken:

„Twee jongedames, die als juffrouw van gezelschap of met kinderen naar Indië willen; de eene geeft piano- en zanglessen en de andere is gediplomeerd in knippen en naaien; beiden zijn bekend met de moderne talen.”

„Een heer, bekend met de moderne talen, volledige kennis bezittende van den ijzer- en staalwarenhandel en van alle kantoorwerkzaamheden, zoekt plaatsing in Indië.”

Ook zijn aldaar alsnog verkrijgbaar:

a. „Onze Oost”, voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B. Prijs 1 ex. f0.10; 50 ex. f2.80 en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. f2.20, plus f0.25 frankeerkosten.

b. „Onze Oost II. Iets over den inlander en zijn zieleleven”, door T. J. Bezemer. Prijs 1 ex. f0.05; 50 ex. f2.— en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. f1.55, plus f0.25 frankeerkosten.

c. Nederlandsch Staatsblad 1907 No. 71, bevattende het Besluit op de Indische Bestuursopleiding en de nadere aanvullingen en wijzigingen daarop. (Stbl. 1909 No. 312). Prijs 1 ex. f0.15.

d. Het jaarboekje der Vereeniging over het jaar 1908, à f0.25.

e. „De werkkering van den Controleur op Java”, door A. J. H. Eijken, à f0.40.

Zoover de voorraad strekt, mede verkrijgbaar: Oproepingen van het Ministerie van Koloniën voor plaatsing bij den Indischen dienst van:

1e. 14 doctoren in de rechtswetenschap in rechterlijke betrekkingen; 14 aspirant-ingenieurs bij den Waterstaat en de burg. openb. werken; 7 veeartsen bij den burgerlijken veeartsendienst. (Nederlandsche Staatscourant 3 Juni 1909 No. 127).

2e. 20 studenten in de geneeskunde ter opleiding voor officier van gezondheid 2e kl. Ned.-Ind. leger. (Ned. Staatscour. 23 Juni 1909 No. 144).

3e. 1 leeraar bij het middelbaar onderwijs tot het geven van onderwijs in de Engelsche taal- en letterkunde aan een hogere burgerschool met vijfjarigen cursus, die omstreeks 1 Juni 1910 te Batavia zal moeten zijn. (Ned. Staatscour. 4 September 1909 No. 206).

4e. opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Ned.-Indië, met bepaling der voorwaarden, waaraan voldaan moet worden. (Ned. Staatscour. 2 November 1909 No. 259).

5e. 3 bouwkundige opzichters, voorloopig voor een tijdvak van 5 jaren. (Ned. Staatscour. 6 November 1909 No. 260).

6e. Onderwijzers der 3e kl. bij het openbaar Europeesch lager onderwijs, met vermelding der overtochtsvoorwaarden, bezoldigingen, verloven, pensioenen, enz. Verder een kleine brochure: „Onderwijzers voor Indië, een stem van een oud-Indischgast”, door K. J. Bazilius, oud-schoolhoofd te Soerabaja, Arond.-Schoolopz. te Haarlem.

7e. Bijzondere voorwaarden voor benoembaarheid tot gezaghebber, eersten, tweeden en derden stuurman, eersten, tweeden en derden machinist en leerling-machinist bij de gouvernements-marine in Nederl.-Indië betreffende de uitzending van dergelijk personeel uit Nederland. (Ned. Staatscour. 28 October 1909 No. 252).

Voor de opgave,

De Secretaris van het Informatie-Bureau:

J. L. v. GENNEPE.

I. De maandelijksche samenkomsten van het Dag. Bestuur der Vereeniging en de Redactie-Commissie van Het Koloniaal Weekblad zullen in den vervolge plaats hebben op den **derden** (institute van den tweeden) **Donderdag** van elke maand, des avonds ten 8 1/2 ure, in „Boeatan”, Heulstraat 19, Den Haag.

De eerst volgende zal zijn op **Donderdag 20 Jan. 1910**.
Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

Van de Afdeeling Leiden:

Tot en met Dinsdag 11 dezer blijft van 12—4 uur n.m. geopend onze interessante

Makassaarsche Tentoonstelling

in de zaal der Leidsche Kunstvereeniging, Langebrug, hoek Steenschuur.

Leden van „Oost en West” en hunne huisgenooten hebben vrijen toegang.

Entrée voor niet-leden f0.25.

De heer J. Tideman, Contr. B. B. m. v., eige-

naar dezer belangrijke collectie (zie het artikel „De Makassaren” in het vorige Weekblad), heeft zich bereid verklaard Vrijdag 7 dezer des avonds ten 8 uur het tentoongestelde mondeling nader toe te lichten.

Het Bamboevlechtwerk in de Afdeeling Tangerang (Res. Batavia).

De door hun lichtheid en fraaie natuurkleur zoo aangenaam en gemakkelijk te dragen bamboehoeden en ook de praktische sigarenkokers, welke beide tegenwoordig allerwege zoozeer in zwang zijn, zullen den lezers en lezeressen van Het Kol. Weekblad zeker wel bekend zijn. Zij zijn afkomstig uit de afd. Tangerang, 't meest uit 't district Blaradja en de Westhelft van het district Mauk. Het vlechten van deze hoeden en sigarenkokers is daar de hoofdbezigheid der inlanders, en feitelijk het eenige handwerk, dat de inboorling verstaat en dat als huisvlijt door hen wordt beoefend. Gilden of vereenigingen tot samenwerking bestaan er niet voor dit vak. Ieder gezin staat op zichzelf, koopt bamboe, die door de huisgenooten tot hoeden of sigarenkokers gevlochten wordt. Vóórdat de hoeden gevormd of zelfs maar de randen ervan gevouwen zijn, worden ze naar de markt gebracht, omdat de arme menschen maar zoo spoedig mogelijk aan geld willen komen, om voedsel te kunnen koopen en materiaal voor hun volgenden, zelfden arbeid. De hoeden worden dan tegen den heerschenden prijs verkocht aan opkooopers en agenten van verschillende firma's. Deze hebben echter ook hunne arbeiders en arbeidsters, die tegen vast loon de hoeden in hun eigen huis zoomen en vormen. Dikwijls krijgen de vlechters en vlechtsters een klein sommetje geld in leen van hun landheeren of pachters om het noodige voor hun arbeid te koopen. Zoodra ze eenige hoeden klaar hebben, brengen ze die op den vastgestelden dag naar het kongsihuis (bureau der landheeren of pachters), waar zij die volgens afspraak moeten afleveren om hun schulden gedeeltelijk of geheel te vereffenen.

In de fabrieken echter, zoals in de bekende fabriek van den heer Petit-Jean, werken vaste koelies mannen en vrouwen) en zijn de werkgereedschappen veel zuiverder en beter.

Vroeger vooral in den beginne waren deze hoeden en sigarenkokers zeer duur, maar door de groote concurrentie, ook van het pandanvlechtwerk, zijn ze meer en meer in waarde gedaald.

Deze hoeden en sigarenkokers worden vervaardigd van een bepaalde bamboesoort, namelijk de bamboe-tali, welke in koele bergstroken groeit en daartoe bijzonder geschikt is. Alle andere soorten van bamboe zijn daarvoor onbruikbaar. De bamboestengels, welke in Tangerang worden verkocht, komen uit de afd. Buitenzorg, vooral uit Djasinga, Leeuwiliang en omstreken. Dit riet wordt per halm verkocht voor 15—50 cts. De halmen moeten vooral jong (5 maanden oud), buigzaam, soepel en wit zijn en lange, dikke geleidingen hebben. Vóór men aan het vlechten kan beginnen, moeten de bamboestengels de volgende bewerkingen ondergaan:

Nadat de groene bast is afgeschraapt, worden de halmen in de zon gedroogd. Is het sap onvoldoende opgedroogd, dan wordt de bamboe bij de geleidingen afgezaagd. Hierna worden deze stukken in reepen gespleten, en deze weder in zeer dunne laagjes verdeeld. Het binnenste gedeelte (a-t-i-b-a-m-b-o-e) is onbruikbaar. Die dunne laagjes worden weder alzonderlijk fijn geschaafd en daardoor nog dunner gemaakt. Dit splijten en schaven (paoet) geschiedt door middel van een vlijmscherp, dun pennemesje. Zijn de laagjes glad en fijn genoeg, dan worden ze weder in reepjes van ongeveer 1 m.M. breedte gesplitst (djoegoel) met behulp van een stukje scherpe bamboe.

Inzameling der na de bleeking op het veld gedroogde hoeden.

Eindelijk kan dan het eigenlijke vlechten een aanvang nemen. Men begint met het midden van den bol. Een dubbele rij van 14 strengetjes (ieder strengetje van 4 smalle bamboereepjes) worden aan 't ééne uiteinde cirkelvormig in elkaar gevlochten in den vorm van een roset dus. Bij het verbreedden voegt men er telkens 4 strengen van 4 bamboereepjes in de rondte bij. Is het bovenste gedeelte van den bol klaar, dan begint men met de zijden. Dit geschiedt op een rond, houten blok (kajoe pola).

Daarna wordt de bol van het hout afgenomen, onderst ten boven in de ronde opening van een houten bankje gezet, en begint men den rand te vlechten. Vervolgens worden de randen z.g. gevouwen. De bamboe-voering (sawal), welke altijd minder fijn is dan 't buitenste van den hoed (koelit), wordt hierbovenop gelegd en de beide omtrekken afgemaakt. Dit randvouwen heet „lepek“, en geschiedt door middel van een plat, pijlvormig stukje metaal (kawat lepek).

Daarop worden de hoeden in een sodaoplossing gebtuscht om ze smetteloos en glimmend te maken. Na één nacht worden ze er uit gehaald en in de zon gedroogd. Eindelijk worden ze gevormd en opgemaakt. De hoeden, welke de militairen thans in Indië dragen, zijn bruin geverfd.

Bij 't vlechten van sigarenkokers gaat 't begin evenzoo als bij de hoeden. Alleen is de „kajoe pola“ van bamboe en ter grootte van een normale bamboegeleding.

Tot het zwart verven van de bamboe roert men Getah djarak-pagger goed dooreen met het dikke overblijfsel van klapperolie (ampas minjak). Dan neemt men een lapje, doopt 't in het mengsel en wrijft er hard mede op de reeds fijn geschaafde laagjes bamboe, tot deze zuiver zwart en glimmend worden. Wil men andere kleuren hebben, dan neemt men wat verpoeder, — kleur naar believen *) — welke men in water oplost en in 't vuur zet. Dan doopt men de dunne bamboelaagjes in de kokende oplossing, tot ze de kleur van de verf hebben overgenomen.

R. AJOE HENDRANINGRAT — Sitti Hairani.
Teloeknaga, 18 November 1909.

*) Hier wordt zeker bedoeld: de goedkope, maar dan ook afschuwelijk leelijke, spoedig verschromende aniline-kleurmiddelen, welke tegenwoordig overal in den Archipel geïmporteerd en gemakshalve door de Inlanders gebruikt wordt, in stede van hunne mooie plantaardige kleurstoffen van vroeger.
Red.-Comm.

Tjandi's van Midden-Java.

Den 30sten December j.l. hield de Heer C. Spat uit Breda in het gebouw Diligentia een zeer onderhoudende voordracht voor leden van de afdeling 's-Gravenhage over dit belangwekkende onderwerp.

Na een korte, inleiding, waarin met een enkel woord hulde werd gebracht aan de nagedachtenis van Dr. Brandes, schetste spreker de hoofdvormen van het oude Hindoeïsme, de beteekenis van de voornaamste goden, Brahma, Visjnoe en Sjiwa, terwijl

ook van het Boedhisme en het Mahayana melding werd gemaakt. Nadat vervolgens een algemeen overzicht was gegeven van de wijze, waarop de onderscheidene godengestalten werden afgebeeld, de aandacht was gevestigd op de groote verschillen tusschen Boeddha-beelden en andere, op de houding der handen van de Dhyani-Boeddha's, en gewezen was op zekere ontarding in de kunst, blijkende uit allerlei beelden van goden uit de godenwereld van de Hindoe's, beelden met vier hoofden, met vier en meer onderarmen, e. d., werden ter toelichting van het gesprokene eenige lichtbeelden vertoond, afbeeldingen van Sjiwa als Mahadewa, als Goeroe, als Kala; van Brahma en Visjnoe, de laatste ook in verschillende „nederdaligen“, o. a. als narasinga; en ook van Bodhisatva's (Padmapani, Mandjoe Sri), terwijl tot slot van deze reeks een prachtige photo op het doek werd gebracht van het groote Boeddha-beeld uit den Mendoet-tempel, dat door zijn moeder doet denken aan den Dhyani-Boeddha, Vairojtjana, doch overigens door zijn houding meer aan een Manoesji-Boeddha.

Spreker gaf vervolgens een overzicht van de tjandi's van Midden-Java in het algemeen, besprak de regelmatige bouwvorme van basement en ringmuur, tempelmuren en dakverdiepingen met klokvormige bekroning bij de Boeddhistische tempels, en stond iets langer stil bij de ornamentering, waarvan de hoofdmotieven — leeuwenkop en makara — ook in verschillende variaties en styleeringen wederom met behulp van lichtbeelden werden verklaard.

Nadat aldus eerst een algemeen overzicht was verkregen, werden enkele tjandi's van nabij beschouwd, en wel Tjandi Bima op het Dieng-plateau, de best bewaarde van de vele, die eens hier hebben gestaan; de alom bekende, maar nog volstrekt niet geheel gekende Boroboedoe, met zijn vele terrassen, waarin ondanks de schijnbaar groote afwijkingen toch duidelijk de normale bouwvorm is te herkennen, met den ouden voet — in 1885 door IJzerman ontdekt — als basement, en de poorten boven de trappen in het daaraanvolgend terras quasi als portaalpoorten kenbaar aan den grooten kela-kop als ornament, ter bekroning boven die poorten aangebracht.

Van den Boroboedoe ging het in de gedachte ondernomen uitstapje naar den Mendoet-tempel, waarvan verschillende photo's en teekeningen, ook de reconstructie-teekening van het dak, op het doek werden geprojecteerd en toegelicht.

Na een korte pauze gaf spreker nog een overzicht van de vele ruïnes, gevonden in de vlakte van Prambanan; van Tjandi Sewoe met zijn menigte kleine tempeltjes in regelmatige rijen om den hoofdtempel geschaard, van het Prambanan-complex, de oude begraafplaats, en van de tjandi's Sari en Kalasan. Van den Prambanan-tempel werden door lichtbeelden de rijke versieringen te zien gegeven, welke zijn aangebracht aan de buitenzijde van het basement en van den ringmuur; terwijl ook nog enkele tafereelen van de binnenzijde van dien muur, waarop de geschiedenis van Rama is afgebeeld, werden besproken.

Nadat ten slotte een paar platen van Tjandi-Sari, oudtijds zoowel een tempel als een klooster en van Tjandi Kalasan waren toegelicht, eindigde de spreker zijn voordracht met een kort besluit, waarin hij wees op het groote belang van de kennis der hoogst merkwaardige oudheden, welke op Java zijn gevonden.

De voorzitter der Afd. 's-Gravenhage, de heer A. B. J. Prakken, betuigde den kundigen spreker hartelijken dank voor diens belangrijke, van zooveel studie getuigende en zeker niet vervelende voordracht.

Alle aanwezigen, die met groote belangstelling luisterden, zullen den vlootten spreker stellig ten zeerste erkentelijk zijn voor den juisten kijk, dien hij hun gegeven heeft op de in hun soort zoo eenig mooie oudheden van Java. Bij velen zal dien avond de lust ontwaakt of aangewakkerd zijn om er, zoo mogelijk, meer van te weten en te zien te krijgen.

Naar wij hopen, zal spreker zich nog op vele andere plaatsen doen hooren.

Een Javaansche Schilder-tekenaar.

Onder dezen titel schreef de heer J. E. Jasper in de jongste November-aflevering van het maandschrift Op de Hoogte, gelijk destijds reeds in onze rubriek Lit. Overzicht werd medege-deeld, een waardeerend artikel, gewijd aan Mas Pirngadi, waarmede wij gaarne onze lezers nader in kennis brengen, ook door hun het portret en een afbeelding van een der beschreven aquarellen van dezen Javaanschen kunstenaar te toonen.

De heer Jasper dan schrijft o.m.:

„De gestadige ontwikkeling van een talent kan men eerst juist waarnemen, wanneer men in staat is, langen tijd achtereen het in kracht groeiende werk

van den betrokkene gade te slaan. Ten opzichte van de prestaties van den Javaanschen schilder-tekenaar Mas Pirngadi, over wiens arbeid het een en ander te zeggen valt naar aanleiding van een kort geleden te Soerabaja gehouden tentoonstelling van door hem vervaardigde aquarellen, was ik zoo gelukkig gedurende eenige jaren diens artistieke vooruitgang op te merken.

Het is ruim vijf jaren geleden, dat ik voor het eerst met Mas Pirngadi's werk kennis maakte.

Hij was toen nog tekenaar op een kadastraal kantoor, maakte sekere kaarten voor meetbrieven, e. d., en kreeg natuurlijk ook een penseel met enkele stukjes waterverf in handen, om gekleurde grenslijnen te maken, rivieren, meren en zeeën netjes-scholastiek egaal te wasschen. Het bleef bij dat eentonige werk, waardoor hij nettemin den eersten slag beet kreeg in het hanteeren van het penseel.

Maar Mas Pirngadi had hogere aspiraties dan het kleuren van lijnen en het blauw-wasschen van watervlakten. Het gemak, waarmee hem ten slotte de behandeling van penseel en waterverf afgang, fleurde zijn lust op, om andere proebersels te maken.

Zijn technische bekwaamheid werd los van het hem aangehooren kunstgevoel, en na het betreuren van de omstandigheid, dat hij verplicht was, aan het kadastrer te blijven werken, om althans te kunnen leven, stelde hij zich met zekere aanbankelijkheid onder de aanmoedigende bescherming van een dilettant-schilder.

Deze, de heer von Juncker, die verdienstelijke stukken wist te maken, liet den Javaan wat zien van en praatte veel met hem over olie-verfstudies.

Er werd hem een nieuwe weg geopend, dien hij ook dadelijk insloeg. Hij verving het papier door doek, en streek met olie-verf, schilderde dikwijls naar fantasie, kleine dingskens van een onbegrepen, wonderlijke opvatting.

Hij gebruikte geen grondlaag, maar teekende stipt-secuur met zijn penseel in een dadelijk opgebracht koloriet. Het leek, alsof hij angstig was, om de verf wat te laten drogen en den volgenden dag er over heen te werken.

De schilder-tekenaar Mas Pirngadi.

Ze waren te miniatuur van opvatting, doorzichtig. Maar toch, er was iets buitengewoons in, dat ik toen nog niet te determineren wist. Er was iets aantrekkelijks in, iets, wat duidde op de mogelijkheid van betere ontwikkeling.

Mas Pirngadi, als beginner, durfde met donkere, bruine kleuren te werken. Dat sobere bruin was de predomineerende tint op zijn palet; dikwijls met rood gemengd kwam 't niet alleen voor in de schaduw van boomen, maar zelfs op de open, onbelommerde vlakten. Het was dat eenvoudig-sobere roodbruin,

hetwelk het bijzondere cachet gaf aan zijn probeersels.

In mijn dienst was hij in de gelegenheid, de op verschillende specimina van Inlandsche kunstnijverheid voorkomende motieven te bestudeeren. En de uitgelegde beteekenis van al die soms vreemde lijnfiguren ving hij gretig op.

De kunst in het weergeven van Oostersch vlakornament wordt Mas Pirngadi door geen enkelen landgenoot verbeterd.

Daarin is hij de hoogste, de beste van zijn land. Technische moeilijkheden, hetzij in kleur of teekening ontstaan door toepassing van bijzondere procedés, weet hij immer met hetzelfde gemak te over-

dilettant-schilders op zekere hoogte zal blijven staan. Bij goede degelijke leiding kan hij als Indische landschap-aquarellist een gerechtvaardigde reputatie verkrijgen.

WEST-INDIË.

Den 9en Dec. II, werd het ontwerp tot verhooging der inkomstenbelasting met algemeene stemmen aangenomen, nadat een amendement daarop door de Koloniale Staten met 7 tegen 3 stemmen werd goedgekeurd, waarbij een andere schaal om de belasting te heffen werd vastgesteld dan door het bestuur was voorgesteld.

Strand van Menado. — Aquarel van Mas Pirngadi.

winnen. Het geduld, dat hij bezit bij de weergave, is immens, bewonderenswaardig.

Tot zijn ouden, prettigen lust, om met waterverf te werken, is hij weer teruggekeerd. Zijn doos met olieoverf heeft hij laten schieten; nu teekent hij Inlandsch vlakornament en maakt hij aquarellen. Zijn gevoel, geëquilibreerd, tast niet meer naar verschillende richtingen, maar bepaalt zich tot wat hem werkelijk ontroert.

Of hij een atelier bezit? In een klein vertrek van zijn bescheiden, banaal ingerichte woning schildert hij op zijn op teekenplank of schildersezels uitgespannen vel papier.

Het liefst sluit hij zich ergens geheel alleen op in de absolute eenzaamheid van een plekske, waar hij ongestoord, door niemand gezien, zijn schets kan maken.

De kleuren van zijn onderwerp in zijn gedachte houdend, werkt hij thuis den vervaardigden potloodkrabbel uit.

Zijn „strand van Menado” vind ik een van zijn beste stukken. Het stoere geboomte, in het loof waarvan alweer een rood-bruine tint het helgroene tempert, overschaduwet een plekje grond, op hetwelk de lichtschakeeringen van doorborende zonnestrallen treffend-mooi zijn aangegeven, terwijl het verschieft wordt gevormd door een teeder-blauwe, zacht-kabbelende zee, die het lage strand bespoelt.

Onlangs kwam zijn onderwijzer in het schilderen bij mij, om te zien, hoe de kunst van zijn vroegeren leerling was vooruitgegaan.

De heer Von Juncker, wien ik de aquarellen van Mas Pirngadi liet zien, riep toen dadelijk uit: „Ik merk het al; hij is mij boven 't hoofd gegroeid!”

De jonge Javaansche schilder-teekenaar, die blijkens het groote aantal der reeds door hem gemaakte stukken en ornamenten over een bewonderenswaardige werkkracht beschikt, heeft van Indische motieven en Indische natuur al veel gezien. Zijn onmiskenbaar talent en de ontwikkeling van zijn kunst bij eigen studie duiden aan, dat hij niet als vele

De uitkomst overtrof de verwachting, na al hetgeen over deze verordening tusschen Staten en bestuur is te doen geweest.

En de stemming van sommige leden was te meer verbitterd, doordien in den namiddag — juist eenige uren vóór de vergadering — het ontwerp van wet was ontvangen door den Minister de Waal Malefijt bij de Tweede Kamer ingediend tot vaststelling van de Surinaamsche begrooting voor 1910. Op dit ontwerp zijn eenige posten hersteld (ƒ1000 voor malaria-onderzoek en ƒ2000 voor een tweeden plantkundige voor het proefstation), die de Staten van de begrooting hadden afgevoerd, om blijk te geven van hun ernstigen wil tot bezuiniging. Deze daad van den Minister wekte in het bijzonder zoozeer de verontwaardiging op van den heer Thomson, dat hij de vertegenwoordiging in Suriname een „wassen neus” noemde en ernstig overwoog zijn mandaat ter beschikking te stellen van de kiezers. Dat de Minister, zoolang de kolonie subsidie geniet, posten afvoert van de begrooting, achtte hij verdedigbaar, doch de uitgaven uit te zetten tegen den wensch van de Staten, dit was hem een doorn in het oog.

De West teekende nog bij vermelding van den uitslag der stemming over deze vergadering aan:

Vermelding verdient nog, dat de gedelegeerde zinspeelde op de mogelijkheid, dat de Minister, rekenende op de opbrengst daarvan, toch het oorspronkelijk ontwerp zou doorvoeren, wat terecht door de leden met verontwaardiging werd afgewezen als een bedreiging, die geen invloed mocht uitoefenen op de beslissing der vergadering.

De ontwerp-verordening, strekkende om (twee jaar achtereen) ƒ4500 subsidie te verlenen voor de aardrijkskundige expeditie naar de Corantijn, werd aangenomen met algemeene stemmen op één na. De heer van Ommeren achtte deze uitgaaf niet gerechtvaardigd bij den stand der middelen. Waar het hier geldt de voltooiing van een sedert jaren begonnen werk, hetwelk grootendeels door particuliere vereenigingen wordt betaald, kwam ons in dit geval het

standpunt van de meerderheid juist voor dan dat van den heer v. Ommeren, schreef De West.

Omtrent de uitkomsten van het door den heer van Vleuten betreffende de behandeling van Javanen in Suriname gehouden onderzoek teekent De West het volgende aan:

„Zijn wij wel ingelicht, dan zou de heer van Vleuten in zijn rapport tot de slotsom komen, dat de wederaanstelling van een sub-agent voor de immigratie noodzakelijk is, daar z.i. de districts-commissarissen te zeer overladen zijn met andere werkzaamheden om voldoende aandacht te kunnen wijden aan de belangen der Javaansche immigranten.”

Het gouvernement werkt duur. Dit is een geregeld terugkeerende klacht, waaraan ook wel eens toegevoegd wordt: het gouvernement werkt slecht. Aan mededeelingen van iemand te Nickerie woonachtig, ontleende De West het volgende:

„Men ziet dan ook steeds reikhalzend uit naar de komst van de... „Parika”, een Engelsch stoombootje dat sedert eenigen tijd met groot succes de concurrentie heeft aangeboden tegen onze gouvernementsstoomers, in onze eigen wateren.

Ja — vervolgde onze zegsman — zoover is het gekomen, dat men niet dan noode gebruik maakt van den Hollandschen kolonialen stoomer, om aan het vreemde, Engelsche schip de voorkeur te geven. Wie het eenigszins kan schikken, neemt de Engelsche boot. De firma Sproston in Demerara, die dit weet, heeft haren dienst nu gewijzigd, in verband met het gewijzigd vaarplan van onze koloniale vaartuigen. De Engelsche boot komt voortaan iets vóór onze koloniale stoomers in Nickerie aan. Haar vervoer van passagiers en goederen stijgt voortdurend, terwijl het onze in gelijke mate afneemt.

De Engelsche ondernemer, die geen subsidie geniet, schijnt voordeelen te behalen met zijn stoomvaartdienst langs onze kust.

Op ons departement der koloniale vaartuigen wordt jaarlijks zowat een kwart miljoen bijgepast dank zij het deskundig en economisch beheer.”

BRENDEL & Zonen

Wijnhandel Likeurstokerij

Zoutmanstr. 63 ☐☐ Prinsestraat 114
- TELEFOON 4905 - ☐☐ - TELEFOON 5448 -

Vraagt uitvoerige prijscourant.
Scherp concurrerende prijzen. - 5 % dividend.

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT — OVER DE — PRINSESTRAAT.
TELEFOON No. 2535 ☐ DEN HAAG

➡ Groote keuze ➡

Wollen & Donzen DEKENS.

MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

The Berlitz School,

welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.
Noordeinde 58a. - Telef. 2234.

TALLEN Duitsch - Engelsch - Fransch,
Italiaansch - Spaansch - Rus-
sisch - Hollandsch, enz, enz.
door leeraren, uit de desbetreffende landen, die
eene zuivere uitspraak, vrij van dialect, bezitten.
Conversatie - Vertalingen - Literatuur.

Het Werk der Barmhartigheid.

Gaarne willen wij, nu de uitgever zoo vriendelijk is ons voor dit geïllustreerde nummer van ons Week-

verbitterd zijn, wanneer men van de aarde moet scheiden op het oogenblik, dat de innigste zielewensch vervuld wordt? Ten einde dien onrustigen geest eenigszins te bevredigen en zich te beschermen

De Rijsche Zending heeft ook asylen voor melaatschen in de Bataklanden gesticht, het voornaamste te Lagoeboti met 150 verpleegden. De mannen en vrouwen zijn streng gescheiden, de huizen, waarin zij verblijven houden, staan op grooten afstand van elkander. Door goede voeding en verpleging, ook door zindelijkheid verbetert hun toestand dikwijls veel. Voor geestelijke invloeden zijn zij niet vatbaar; driemaal in de week ontvangen zij onderricht van een Bataksch onderwijzer. De meeste patiënten hebben een tuintje, waarin zij groenten en vruchten kweeken.

De aanleiding tot de oprichting van het asyl was, dat een der zendelingen in een dorp kwam, waar men juist een ergen melaatsche maar levend verbrande in zijn hut, om van hem af te komen.

De dankbaarheid der verpleegden voor de verbetering in hun lot spreekt o.a. daaruit, dat zij vergunning vroegen om op bepaalde dagen van de week de helft der hun verstrekte rijst te mogen verkoopen en de opbrengst te mogen bewaren voor de collecte ten behoeve der Rijsche Zending.

Welk een behoefte er aan ziekenverpleging onder de armen ook van Java bestaat, blijkt wel uit dit tweede plaatje, waar de patiënten bij risjes zitten te wachten op hun beurt om geholpen te worden.

Ten slotte nog een aardig kiekje van het korps muzikanten, bestaande uit jonge, verwaarloosde kinderen vroeger, die door onze lezers welbekenden heer van der Steur — Pa, zooals ze hem bij voorkeur noemen — werden verzorgd en opgevoed tot bruikbare menschen in de maatschappij.

Dit zijn slechts enkele illustraties uit het rijk verlichte werk, dat wij den in Ned.-Indië belangstellenden warm ter lezing aanbevelen.

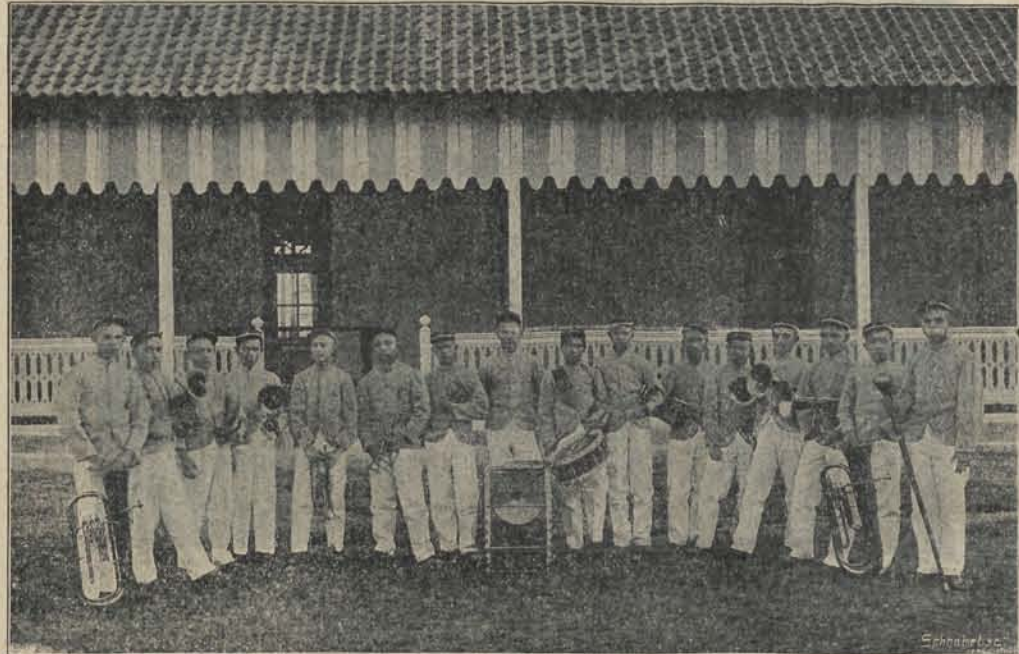

In het Kinderhuis te Pea-Radja.

blad enkele cliché's af te staan, hier nogmaals de aandacht vestigen op het enkele maanden geleden verschenen nuttige boek met bovenstaanden titel door Ds. J. Bootsma en Jonkvr. H. B. de la Bassecour Caan bewerkt, beschrijvingen gevend van Nederlandsche stichtingen, waar Christelijke barmhartigheid beoefend wordt en waaraan de laatste honderd bladzijden gewijd zijn aan die in Nederl. Oost- en West-Indië, n.l. aan het Ziekenhuis te Pea Radja op Sumatra, het diaconessenhuis te Tjikini (Weltevreden), het Petronella Hospitaal te Djoeja, Oranje-Nassau, de stichting van den heer v. d. Steur te Magelang, het Leger des Heils, het Ziekenhuis te Poerwodadi, de Witte Kruis-Kolonie van den heer van Emmerik bij Salatiga, Pangoengsen, het toevluchtsoord door Mej. Jansze opgericht, het Ziekenhuis te Modjo-Warno en dat te Sonder in de Minahassa en ten slotte Bethesda, de inrichting voor melaatschen in de kolonie Suriname.

Ons eerste plaatje geeft een allerliefsten kijk in de Bataksche kinderwereld. Het ziekenhuis, waarvan bovenstaande welbevolkte kinderkamer een deel uitmaakt, behoort tot den werkring der Rijsche Zending. Het werd geopend in 1907. Hoezeer het aan een behoefte voldoet, blijkt uit het feit, dat in de eerste drie maanden na de opening der polikliniek, die ongeveer een jaar aan het Ziekenhuis vooraf ging, reeds 5000 menschen in behandeling waren geweest. Pea-Radja ligt in een dicht bevolkte streek. Ongeveer 75.000 menschen kunnen worden bereikt door den arts en zijne helpers. Uit den stam der Bataks, vroeger berucht als menscheneters en koppensnellers, zijn thans reeds meer dan 82.000 zielen voor het Christendom gewonnen. In het hier afgebeelde kinderhuis worden zuigelingen opgevoed;

tegen zijn wraak, begroeven de Bataks vroeger het levende kind bij de doode moeder. Thans is dit wel verboden, maar het kind sterft gewoonlijk toch uit

Het Korps Muzikanten, pleegkinderen van den Heer v. d. Steur.

gebrek aan zorg. En zelfs waar bij de Christenen welgemeende pogingen in het werk worden gesteld om het kind in het leven te houden, gelukt dit meestal niet. Versche melk is ook in den regel niet voorhanden, men moet zich met bussemelk behelpen.

Hoofgebouw met poliklinische patiënten te Modjo Warno.

twee Duitsche zusters staan daarvan aan het hoofd. Onder de Bataks heerscht de gedachte, dat de geest van de moeder, die in het kraambed gestorven is, zeer gevaarlijk werkt. Hoe kan men anders dan

Daarom voldoet het kinderhuis voor zuigelingen in een groote behoefte. Daar de vader spoedig hertrouwt kan hij het kind weer tot zich nemen, zoodra het gewoon voedsel kan verdragen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Blijkens artikel 3 sub b der Statuten van de Javaansche Vereeniging „Boedi Oetomo" wordt daarin ook het onderwerp „Handel" ter sprake gebracht.

Thans is er eene Naamlooze Handels-Vennootschap opgericht, met name „Piroekoen Periboe-mi, welke voorloopig met een kapitaal van f1.600.000 zal werken en geleid wordt door Hadji Sastra Midjaja, gepensionieerd wedono van Tjilegon.

Dit goede voorbeeld strekke tot navolging, zegt Karta Atmadja in de Pantjaran Warta van Woensdag 3 November 1909 No. 252, en geeft het bewijs, dat ouderen zich aan de belangen van de jongeren willen laten gelegen liggen, hetgeen dezen zeker op prijs moeten stellen.

Zoolang er voor de inlandsche jeugd geen gelegenheid bestaat om in Indië behoorlijk wetenschappelijk handelonderwijs te ontvangen, stelt eene instelling, als door Hadji Sastra Midjaja is opgericht, den inlander toch in staat om eenige handelskennis in Westerschen zin op te doen.

Aan Karta Atmadja geeft het bovenvermelde hoop voor de toekomst.

In de Bintang Soerabaja van 22 October 1909 no. 241 komt een stuk voor, overgenomen uit de Selompret Malajoe waarin eenige aanwijzingen worden gegeven, met het doel om den inlander vooruit te brengen in oeconomischen zin.

Want — zoo verklaart het blad — het is er nog verre van af, dat de inlander op Java en Madoera op dit oogenblik zich oeconomische gelukkig gevoelt. De hoofdoorzaak hiervan is wel: gebrek aan kapitaal en daarom wordt het een gelukkige maat-

regel geacht, dat Credietbanken zijn opgericht, die van Regeeringswege worden gesteund. Daardoor kan de kleine man blijven uit handen van geldschietende particulieren en hoofden, die vroeger veel te hooge rente van de voorgeschoten gelden trokken.

De instelling van de Credietbank, zooals die thans bestaat, kan men beschouwen als eene proef. Wil die instelling tot haar recht komen, dan zal nog meer publiciteit aan het bestaan daarvan moeten worden gegeven, omdat vele inlanders, die ver van de groote centra wonen, nog niet weten, dat er Credietbanken zijn.

Voorts late men bij het in voorschot nemen of in leen ontvangen van gelden niet te veel de overweging gelden, of de leener wel betalen kan; beter is het te onderzoeken, of die leener het vertrouwen waard is.

De geldnemer gebruike daarentegen het opgenomen kapitaal niet voor het plaatsen in deposito tegen hoogere rente bij een andere Bank, om met de gemaakte winst in zijn onderhoud te voorzien, dan wel zijne gemaakte schulden bij leveranciers te voldoen.

Ook neme de Bank niet te hooge rente, die — naar beweerd wordt — onder zekere omstandigheden soms wel 24% 's jaars zou bedragen.

Aanbeveling verdient het om de gronden van eigenaren te doen opmeten en daarvan landmeters kennis te geven, opdat men ook een overzicht krijgje van de gronden, welke aan de desa behooren, terwijl tevens verplicht worde gesteld, dat bij het overgaan van gronden in andere handen daarvan ter bevoegder plaatse kennis worde gegeven.

Ten deze kan — waar zooveel geld voor den kleinen man noodig is — alleen steun van de Regeering worden verwacht, die de Regeling van het Credietwezen geheel in handen moet nemen en houden. Dan zal niet alleen de kleine werkelijk worden geholpen, maar ook een sterke band tusschen overheerscher en overheerschte in het leven worden geroepen.

In de Mekkapassen moeten de uiterlijke kenteekenen van den bedevaartganger worden vermeld.

Waar die reispassen dikwijls worden ingevuld door lieden, die slechts gebrekkig of in het geheel niet de Nederlandsche taal verstaan, daar ontstaan begrijpelijkerwijze wel eens moeilijkheden.

Zulks schijnt in elk geval wel eens aanleiding te geven tot rumoer op het Nederlandsch Consulaat te Djeddah.

Als bewijs, dat die kenteekenen van Mekkapassengangers niet altijd duidelijk omschreven zijn, worden in de hofcourant van Soerakarta, de **Bromatani** van 10 October 1909 No. 81, eenige voorbeelden gegeven o.a.:

- „heeft een litteeken aan het kind;
- „heeft een litteeken aan de linkeroogkleed;
- „heeft een litteeken aan het lihir;
- „litteeken aan het linker Ros;
- „over het geheele lijf zijn litswit;
- „Neus 6— plaats*;
- „heeft een litteeken aan lief”.

Moedervlek — modderplak of plak-moeder.

Uitdrukkingen als „sparingen, van geliefde vuisten of langtepis” worden ook niet altijd begrepen.

De schrijver acht het plichtmatig, dat de Mekkapassen in de Maleische taal worden geschreven.

Op het kantoor van den consul te Djeddah schijnt een inlander met de opmaking dier passen te zijn belast.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De meening, in de **Java-Bode** uitgesproken, dat de bemoeienis en de zorg van China, ten opzichte van de Chineezers in Nederlandsch-Indië, slechts ten doel heeft om van dezen geldelijken steun te ontvangen, ten behoeve der evolutie van Groot-China, wordt door **Soei Siang Djit** te Buitenzorg in de „**Ho Po**” van 10 November 1909 No. 34 tegengesproken.

Schrijver is van meening, dat de steller van de mededeeling in de **Java-Bode** door die uitspraak het bewijs levert van niet op de hoogte te zijn der Chinese beweging in Indië, door te generaliseeren en geen onderscheid te maken tusschen de afstammelingen van de Chineezers, die reeds sedert eeuwen zich met der woon in Indië hebben gevestigd en de pas uit China aangekomenen.

Men ziet het echter meer in den tegenwoordigen tijd, dat velen willen medepraten over onderwerpen, waarvan zij geen verstand hebben, hetgeen gewoonlijk tot schade van de ontwikkeling van het land uitloopt, meent hij.

De Nederlandsche bladen behartigen de Chinese belangen beter, zegt **Soei Siang Djit**, daarbij wijzende op de rubriek „Wat de Chinees vertelt” in ons Koloniaal Weekblad en hulde brengende aan de onpartijdigheid van het lid der Redactie-Commissie, dat deze rubriek gedurende ruim 14

maanden bewerkte en zulk eene gelukkige keuze wist te doen uit de onderwerpen van den dag, welke den intellectueel ontwikkelden Chineezers belang inboezemen.

Soei Siang Djit vraagt: of de tijd nu niet gekomen is om een Chineesch blad op te richten in de Nederlandsche taal geschreven? En na er op gewezen te hebben, dat de inrichting van zulk een blad finantieel geen onoverkomelijk groote kosten medebrengt, wekt hij zijne landgenooten op om hem in deze zaak te steunen.

Hij acht dien maatregel werkelijk noodzakelijk, in het belang van de ontwikkeling van den Chinese stam in Nederl.-Indië.

In de **Pambrita Tjoeng Wa** (= Chineesche berichtgever), het te Hongkong in de Maleische taal uitgegeven orgaan van „Jong China”, dat in het jaar 1907 werd opgericht, trokken in het nummer van 28 September 1909 No. 103 de navolgende berichten bijzonder de aandacht:

I. Door de Chinese Regeering is aan twee buitenlandse gezanten opgedragen de in het buitenland studeerende Chinese jongelingschap aan te zeggen, dat deze zich zal hebben te bekwalmen op de Handel, Nijverheid- en Landbouwscholen in die landen, waar zij de studiën voltooien.

In China hadden de Chinese jongelingen daartoe tot heden geen gelegenheid.

Te Canton zal nu echter dit jaar een Nijverheidsschool worden opgericht.

Een gebouw, ter waarde van 300.000 tael zilver *) dat aan 700 leerlingen behoorlijk gelegenheid zal geven de cursussen te volgen, zal worden gebouwd.

II. Ook zullen politieescholen in verschillende steden van het land worden opgericht, ten einde deskundigen op dit gebied te vormen.

III. Van de zijde van **Siang Hwe** te Djocjarta is aan de Chinese Regeering een verzoekschrift ingediend, strekkende om zoo spoedig mogelijk een Consul-Generaal voor de Chineezers in Nederlandsch-Indië aan te stellen, voorts het onderdaanschap te regelen en ook, ten aanzien van andere onderwerpen, voorzieningen te nemen.

Volgens dit bericht zou spoedig aan dat verzoek worden gevolg gegeven.

IV. Te Canton is de invoer van opium verboden. De aangehouden opium wordt verbrand.

Van hoogerhand is bepaald, dat de Chinese Ontvangers, die betrapt worden op het clandestien gebruik van opium, onherroepelijk uit den dienst zullen worden verwijderd.

In het Maleisch-Chineesch blad de **Ho Po** No. 339 van het jaar 1909, werd de mededeeling aangehouden, dat 5 leerlingen der Bataviasche school **Ki Lam Hak Tong** door den Chinese inspecteur waren uitgekozen om naar Nanking te worden gezonden tot opleiding bij de Keizerlijke Chinese Marine.

Ook zouden een vijftal leerlingen van diezelfde school, oorspronkelijk van de **Tiong Hoa Hwe Koa n**-scholen te Batavia, Kediri, Pamalang en Soerabaja naar Peking zijn vertrokken, ten einde aldaar hunne opvoeding te voltooien.

Een hunner zou op de militaire school worden geplaatst.

Dit bericht kan thans worden aangevuld met de mededeeling, voorkomende in de bovenvermelde **Tjoeng Wa** dat de provincie Kwitang 300.000 tael zilver zal betalen, ten behoeve van de Chinese vloot, terwijl telken jare kan worden gerekend op uitkeering van een bedrag van 150.000 tael zilver.

De provincie Tjiat Kang draagt voor datzelfde doel bij 1.000.000 tael zilver gedurende 5 jaren en daarna jaarlijks 150.000 tael zilver.

V. In de **Boenga Rampe** (Bloemlezing) van het nummer 200 van het Maleisch-Chineesche blad **Tjang Hoa Wi Sien Po** is te lezen, dat te Madioen een huis zal worden gebouwd, dat als Chinese tempel zal worden ingericht.

Dit zou kunnen wijzen op eene opwekking van godsdienstig leven bij de Chineezers in Ned.-Indië.

De Redacteur van het blad **Chajja Matahari** (= Tjahajja Matahari = glans der Zon) met name **Toewan Taij**, welk blad te Singapore wordt uitgegeven, spoorde de Chineezers reeds vroeger aan, om meer tempels op te richten en zich ernstiger aan hun godsdienst te laten gelegen liggen. Het lijkt wel, vindt hij, alsof de tegenwoordige Chineezers geen godsdienst bezitten. De gehechtheid, die de Christenen en Mohamedanen aan hun godsdienst betoonen, mag z. i. gerust door de Jong-Chineezers worden overgenomen.

In de maand October 1909 werden, blijkens bericht, voorkomende in de **Bramartani** van 10 October No. 81, een 25-tal Chineezers te Soerakarta, in den Chinese tempel **Ma Tio Kong**, door onze

*) 1 tael edel metaal = 2 Spaansche matten = 0.4 en 0.5 K.G. taal zilver = plm. f 1.40.

politie gearresteerd. Volgens verklaring der Chineezers kwamen zij in den tempel om te bidden en werden dan ook spijzen op de offertafel aangetroffen. Maar tevens vond men steentjes en een wapen op de offertafel liggen. Anderen beweren, dat die Chineezers tot een geheim genootschap behoorden en de bedoeling hadden den bewaker van het gebouw te dooden.

Te Hongkong wordt thans — wel is waar — gewerkt om het godsdienstig leven der Chineezers op te wekken, maar van aaneensluiting of navolging ten deze wordt niet veel bespeurd.

Toewan Taij beveelt allen aan, om — wanneer er Chinese tempels moeten worden opgericht — zich niet te veel bezig te houden met de geldelijke consequentie daarvan.

W. P. de Bock

Piet Heinstraat 71-73, hoek - - - -
Barentszstraat

TELEF. 1769.

BADEN en GEYSERS.

ANTON SCHIPPER

AERT VAN DER GOESSTRAAT 25

□ B/H STADHOUDERSPLEIN □

□ DEN HAAG □

AGENT DER FIRMA WIENER EN VAN WITSEN,

□ ROTTERDAM □

Indische Uitrustingen

Goosen & Swagerman.

DEN HAAG, Boekhorststr. 149.

DEN BOSCH, Vughterstr. 17.

VLEUGELS, PIANO'S, INGEBOUWDE PIANO'S

— ORGELS. —

VERHUUR-

PIANO'S van f 5.— p.m. of f 50.— p. j. af.

VLEUGELS van f 8.— p.m. of f 80.— p. j. af.

SPECIALE INRICHTING VOOR HET GEREEDMAKEN VOOR DE TROPEN.

Het Paleis v. d. Gouv.-Gen. te Buitenzorg en het Automobilisme in Ned.-Indië.

Namen wij onlangs uit de Ind. Mail een jammerklacht over, betreffende den minder fraaien toestand van de inwendige meubilering van het paleis van den gouverneur-generaal te Buitenzorg, thans zijn wij in de gelegenheid te laten zien, dat het uiterlijk van dit gebouw den indruk maakt, het verblijf van den Nederlandschen landvoogd in de tropen waardig te zijn, zooals 't daar statig prijkt met zijn groote open galerijen, door forsche kolommen gedragen, te midden van de zeldzaam fraaie bloemen- en palmenpracht van den wereldberoemden Buitenzorgschen Plantentuin.

Deze cliché werd ons, evenals de beide volgende, welwillend in bruikleen afgestaan door het interessante nieuwe tijdschrift *De Sirene*, orgaan voor auto-nieuws, dat No. 6 van den eersten jaargang onlangs wijdde aan de zoo goed geslaagde propagandatochten door Java met de auto's van Verweij en Lugard, waarvan onderstaand plaatje een beeld geeft.

De heer J. J. Verweij geeft in dit rijk geïllustreerd nummer een onderhoud verhaal ervan, als-

dat ook deze Gouverneur-Generaal met belangstelling de vooruitgang op dit gebied volgt, en bereid is tot helpen, waar 't automobilisme en de vliegkunst, om bescherming en steun vragen. Vooral de vlieg-machine, van zoo groot belang voor onze koloniale verdediging, zal dan zekerlijk ook niet te vergeefs om het Buitenzorgsche Paleis zweven."

Tot besluit het welgelijkt portret van den heer Idenburg, van wien niet alleen voor het automobilisme, maar voor zoo tal van andere belangen in Ned.-Indië hooge verwachtingen worden gekoesterd.

Van Vreemde Koloniën.

De vorderingen der Fransche koloniën.

In de laatste tien jaren viel een voortdurende vermindering te constateeren ten opzichte van het op de fransche begrooting uitgetrokken bedrag voor de koloniën. Dit verschijnsel ging samen met een constante uitzetting der begrootingen voor de verschillende koloniën, zoodat het totaal der uitgaven voor alle koloniën te zamen, Algiers en Tunis niet inbegrepen, van 114 miljoen francs in 1897 steeg tot 285 miljoen in 1909.

Gouv.-Gen. A. W. F. IDENBURG.

lijk af te schaffen subsidie van het moederland.

Naar de rapporteur aan de fransche Kamer van afgevaardigden, Messimy, opmerkte, was de vlugge, voortdurende uitzetting der koloniale budgetten te danken aan de normale ontwikkeling der hulpbronnen als gevolg van de toenemende welvaart en van de meer en meer verbeterde ontsluiting der onderworpen landen.

Tot die ontsluiting hebben in de laatste jaren ongetwijfeld veel bijgedragen de in verschillende koloniën voor groote openbare werken bestede bedragen waartoe aan de koloniale besturen machtiging werd verleend om leeningen te sluiten.

Terwijl toch in 1896 het totaal der koloniale begrootingen werd bezwaard met een bedrag van slechts 5 miljoen francs voor rente en aflossing van leeningen, die in het geheel eene som van ruim 100 miljoen francs uitmaakten, is de schuld der koloniën nu tot 735 miljoen francs gestegen, waarvoor jaarlijks 30 miljoen francs aan rente en aflossing moet worden betaald, d.i. ongeveer 14 percent van het totaal der gewone inkomsten der koloniën.

Dank zij de aandacht, aldus geschonken aan de ontsluiting der koloniën, is de totale handelsomzet der landen van 509 miljoen francs in 1897 gestegen tot 1046 miljoen, dus meer dan verdubbeld in tien jaren tijds.

Het is intusschen wel zeker, dat de vooruitgang nog grooter zou zijn geweest, indien de koloniën niet onderworpen waren aan de tariefwet van 11 Januari 1892, waardoor de producten van het moederland wel vrij van rechten in de koloniën moeten worden toegelaten, maar omgekeerd de koloniale producten bij invoer in het moederland wel degelijk worden belast.

Hierop werd door den rapporteur, Messimy, de

De thans afgetreden Gouv.-Gen. J. B. VAN HEUTSZ met den reiswagen van den Heer Verweij, gereed voor de afreis.

ook van zijn tocht met den G.-G. van Heutsz door de mooie Preanger Regentschappen naar Bandoeng. Zoo vertelt hij o.m.:

„Van Prigen en Soerabaja uit maakten we ook merkwaardige tochten naar Tosari. De resident van Pasoeroean, de heer Kreischer, trok het verbod tot berijden van dezen hoogsten en schoonsten bergweg in Indië tijdelijk in, en ging zelve met den secretaris, den heer Van Wely, en den regent, die zoo goed Hollandsch sprak en zoo voorkomend en hulpvaardig was — een knappe jonge man van hoogadellijken bloede — mede naar Tosari. Met 4 wagens ging het van de residentswoning te Pasoeroean met een illustre gezelschap geladen naar boven —

Naar Pasrepan..... 23 minuten

tot Poespa..... 29 „

naar Oud-Tosari..... 39 „

Totaal... 91 minuten

Op Koninginne-verjaardag, den 31sten Augustus, werd gefuifd in dit heerlijke schoone bergland. In het Etablissement werd overnacht, den 1en September teruggeden naar het laagland, een heete hel. Later maakte zelfs de vrachtwagen hetzelfde traject en met succes. Zoo bewezen wij de nuttigheid van het automobilisme en van onze wagens.

Betreffende den heer Van Heutsz schrijft hij o.a.:

„Wij, adepten van het paardenlooze voertuig, van welke kleur of richting ook, zullen Zijner in dankbare herinnering houden voor den krachtigen stoot, dien hij door voorbeeld en steun aan de vestiging en uitbreiding van het automobilisme in Indië gaf.

De nieuwe Landvoogd, die weldra den Buitenzorgschen troon bestijgen zal, kan wijzen op een politieke loopbaan, die phenominaal mag heeten, zelfs vergeleken bij de schitterende militaire carrière van zijn illustren voorganger. Tweemaal Minister, Gouverneur onzer Midden-Amerikaansche koloniën — nu Onder-Koning en nog geen 48 jaar!!

Een aangenaam onderhoud, nu onlangs te Parijs, met den heer Idenburg, bevestigde onze verwachting,

Die stijging was wel niet aan alle koloniën gemeen. Onder de zoogenaamde oudere koloniën zijn er, waar geleidelijke achteruitgang viel waar te ne-

BEKLIMMING VAN TOSARI.

men, maar ook daar wist men door bezuinigingsmaatregelen te blijven beneden het bedrag der inkomsten, vermeerderd met het, gelijk men weet, geleide

aandacht gevestigd, die verder nog den nadruk legde op het groote nut van proeftuinen naar het in de koloniën van andere landen gegeven voorbeeld.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Indische Gids.

De Januari-af. van De Ind. Gids opent met een beschouwing over Indische cavalerie als bereden politie. De heer W. Storm van Leeuwen geeft eerst een overzicht van de korpsen Marechaussee in verschillende landen, om daarna uitvoerig stil te staan bij de formatie van dat wapen in Nederland, dat zoozeer boven de gemeente-politie en rijksveld-wacht uitblinkt. Daarna toont hij de voordeelen aan eener invoering in Indië, en is er bijv. „vast van overtuigd dat het gouvernement door het legeren van eenige brigades Marechaussee in de meest onveilige streken van Java, de dankbaarheid van het gros der bevolking van die districten zou verwerven.” Kort samengevat komt de inhoud van het vervolg van het artikel hierop neer: „Marechaussee verdient ook in Indië in het algemeen de voorkeur boven gewone politie. Het was gewenscht de Indische politie geheel door Marechaussee te vervangen. Dit is echter niet mogelijk. Wel mogelijk en zeer gewenscht tevens is het om naast de bestaande politie eenige brigades Marechaussee op te richten en het aantal van die brigades successievelijk uit te breiden. De toestanden bij de Indische cavalerie maken het gewenscht twee veldeskadrans te transformeeren in Marechaussee.”

In eene vergadering van 9 Nov. jl. van het Ind. Genootschap, leidde de heer E. Moresco het onderwerp in: Is vereeniging der bestuurders- en recherskorpsen in Ned.-Indië mogelijk? en sprak daarbij de hoop uit, dat belangstellenden hunne gedachten daarover zouden laten gaan en van hunne meening in het openbaar zouden doen blijken. De heer G. F. de Bruijn Kops nu gaat in dit Ind. Gidsnummer nader op het onderwerp in en toont daarbij met verschillende voorbeelden aan, dat aan eene vereeniging tal van bezwaren verbonden zijn, weshalve hij een dusdanigen maatregel niet kan aanbevelen.

Het interessant artikel van den heer J. Habbema over onze vroegere betrekkingen met Japan, wordt in dit Nr. besloten. Aan de hand van verschillende buitenlandse schrijvers toont de auteur hierin o.m. aan dat, al moge de rol, die wij in dat land hebben gespeeld, geen schitterende zijn geweest, het toch niet valt te ontkennen, „dat Japan door de Nederlanders is ingeleid tot Europeesche kennis en wetenschap, dat door of van wege de Ned. Regeering herhaaldelijk aan de Japansche is in overweging gegeven en aanbevolen te breken met het stelsel van isolement, en dat bij het sluiten van de tractaten met de verschillende mogendheden, de Nederlanders als tusschenpersonen en tolken, gewichtige diensten hebben bewezen en door hunne raadgevingen en inlichtingen wellicht een oorlog hebben voorkomen.” Met dit voor oogen — zegt schrijver — dienen wij zacht te zijn in ons oordeel over de schijnbaar nederige rol, die onze voorvaders in Japan hebben gespeeld.

Behalve een uit de Revue de Madagascar vertaald opstel, getiteld: In de rimboe op Madagascar, en een overzicht van de uitkomsten van het welvaartonderzoek op Java (V. Landb.), brengt de Ind. Gids dan nog de gewone maandel. rubrieken, als: Varia (Bestuursbervorming in Britsch-Indië. — De Minahassa voor dertig jaren. Overeenkomsten met Inl. vorsten in den O.-I. Archipel). — Maandelijksche revue van brochures enz., door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. (Spoorwegplan en stoomvaartdiensten voor Midden-Sumatra, door J. E. de M. — Emigratie van Chinezen via Hongkong). — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. M.

Weekblad voor Indië.

No. 32 van het Weekblad geeft allereerst het slot der beschouwingen van B. over het Chinezenvraagstuk. Successievelijk behandelt de schr. hierin de kwellingen van het zgn. passenstelsel en het wonen in afzonderlijke wijken; voorts de belastingen, die in rechtspraak en de onderwijskwestie. In het algemeen bepleit de schr. gelijkstelling met Europeanen van die Chinezen, die in Indië geboren zijn, terwijl „bij eventuele aanstelling van Chineesche consuls, door dezen slechts de belangen behartigd worden van de Chineesche vreemdelingen en worde uitdrukkelijk gestipuleerd bij hunne toelating, dat zij geen bemoeienis hebben met de hier geboren, aan Europeanen gelijkgestelde Chinezen, nog minder met hen, die genaturaliseerd zijn, al wordt hun tusschenkomst ook door dezen ingeroepen.”

De bekende aanval op de Japanners te Batoe-Toelis (Buitenzorg) op Zondag, den 7en November 1909 vormt voorts het onderwerp eener bespreking voor den heer G. J. de Kruyff (met foto's, welke op die gebeurtenis betrekking hebben).

Van de overige bijdragen in dit Nr. 32 noteren

wij: Een dilettanten-orkest van Javaansche jongedames (met foto), door D. — Een goed geslaagde excursie van de Technische Vereeniging „Midden-Java” (met foto's), door L. S. — F. J. Rothen, buhler en zijn Rapport over het Landschap Sourabaya (slot), door Gabriël.

Eigen Haard.

No. 1 van den nieuwen jaargang van Eigen Haard brengt een prettig geschreven en ruim geïllustreerd artikel van Jébé over: Een paradijsje in de Molukken, waarmede bedoeld wordt het plaatsje Wahai aan Ceram's noordkust. Kan in 't algemeen van Ceram niet getuigd worden, dat er rust en vrede heerscht, Wahai schijnt er eene gelukkige uitzondering op te maken. De oude, 90-jarige Radja van Hatoewé, die reeds 68 jaar dienst als regent te Wahai achter den rug heeft, vertelde den schrijver o.a., dat ter plaatse ook een Mesdjid is en dat, toen de civiel-gezaghebber bezig was de christen-kerk te bouwen en te verfraaijen, de Mohammedaansche bevolking hare diensten belangeloos aanbood!

We laten overigens den schr. even zelf aan het woord, nadat hij een en ander heeft verteld van den succes van gouvernementswege te Wahai aangelegden cultuurtuin, waar vooral ficus elastica gecultiveerd wordt: „Den heuvel langs den cultuurtuin op wandelende, kwamen wij langs een van cement en steen opgetrokken rustbank, waarin op de rugleuning gebeiteld staat: Rudolphshoogte. Dit is het hoogste gedeelte van den heuvel, tegen welks hellingen Wahai gebouwd is. Op de bank gezeten geniet men van een verrukkelijk panorama. Voor zich het kampement met de ruïne zee, aan wier horizont bij helder weer de op mijlen afstands gelegen Misool-eilandengroep te onderscheiden is en schuins-rechts achter zich de heerlijk groeiende en bloeiende compagnies-groententuin. Deze tuin werd door den civiel-gezaghebber aangelegd in het belang der bezetting en der bevolking tevens... Oordeelkundig geadmistriseerd, werd, ofschoon de troepen gratis groenten kregen, nog een aardig winstje gemaakt met den kleinhandel in verse groenten; de winst kwam ten voordeele van de troepenmenage. Het met eigen oogen aanschouwen van die weelderige groentenbedden, het kabbelend beekje, uit een bron op den heuvel ontspringend, dat den tuin kronkelend en ruischend doorsnijdt; het heerlijk vergezicht, dat men van de tuinmanswoning uit genieten kan, dat al loont zeker de wandeling van den reiziger naar de Rudolphshoogte.

Na lezing van het geheele artikel van Jébé, moet men hem onwillekeurig nazeggen: Wahai is een paradijsje in de Molukken.

Tijdschrift voor nijverh. en Landb. in Ned.-Indië.

Inhoud van de November-af. Mijnwezen (officieele tekst van door de Regeering genomen beslissingen over dit onderwerp). — Handelscongres te Sydney. — Nogmaals over de productiviteit van den grond, door W. L. Mesman. — Bamboe (een opstel, waarin wordt uiteengezet het groote nut, welke deze grassoort voor natuervolken oplevert, terwijl zij ook voor cultuurvolken een gewichtig handelsartikel uitmaakt). — De „Chingano”, caoutchouc-houdende boom in Portugeesch Oost-Afrika, door M. Durard. — Over de componenten van het waterverbruik van nuttige planten. — De middelen om den bodem voor droogte te vrijwaren. — Het gisten van eierdooiers. — Stoom of samengeperste lucht voor stoomkamers. — Ananasvezels. — Het zuiveren en ontsmetten van water. — Middelen ter verdelging van mieren. — Productenmarkt en wisselkoersen over October 1909.

Politiebepalingen.

Verzameling van eenige algemeene politiebepalingen voor Java en Madoera in het bijzonder en voor Nederlandsch-Indië in het algemeen. Ten dienste van den politierechter en voorzitter der Residentiegerechten, verzameld door W. F. Engelbert van Bevervoorde, Resident van Pekalongan.

Van deze nuttige uitgave is (bij H. Buning te Jogjakarta) een derde druk verschenen, waarop dezerzijds de aandacht wordt gevestigd. Deze druk is wederom vermeerderd met tal van nieuwe onderwerpen en bijgewerkt tot en met Staatsblad 1909 No. 392 en Bijblad No. 7057; en werkelijk dus wat men noemt: up to date.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 8 Dec. '09.
De Sumatrapost idem.

Kunstzaal „THE HAGUE”

□ □ □ SWEELINCKSTRAAT 99 □ □ □

Open van 1—4 uur.

SCHILDERIJEN en AQUARELLEN van
Moderne meesters. —:— —:— —:— —:— —:—

(VRIJ TE ZIEN.)

MOOI NEDERLAND.

De Naamlooze Vennootschap „MAATSCHAPPIJ MOOI NEDERLAND” exploiteert fraai en gezond gelegen terreinen in Nederland; o. a. 20 HECTARE BOSCHRIJK VILLA-TERRAIN met schoone vergezichten, gelegen op den Sterrenberg en in 't Keteldal te BERG EN DAL bij NIJMEGEN, aan de beide groote wegen NIJMEGEN—KLEEF en aan de beide stoomtrams van BERG EN DAL en van BEEK naar NIJMEGEN.

Zuivere Zandbodem, 80 Meter + R.P.

Kantoor der Vennootschap: KONINGIN EMMA-KADE 107, DEN HAAG.

Het Soer. Handelsblad t-m 7 Dec. '09.
De Javasche Courant Nos. 96 en 97.
Bandera Wolanda No. 46.
De Indische Mercur No. 1.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 48.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 146.
De Banier Nos. 48 en 49.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden in de maand DECEMBER 1909.

	Contributie.
Mevr. Wed. E. A. Wiegand Hols-wilder,	Amsterdam t 2.— lid.
Van Amstel,	Batavia - 2.50 „
A. Stoop,	Bloemendaal - 10.— don.
M. W. Scheuer, gep. Maj. d. Genie,	Breda - 1.50 lid.
H. B. Cayaux, gep. Dir. Apoth.,	Delft - 2.— „
G. van den Berg, partikulier,	's-Gravenhage - 2.— „
J. Hubeek, Cand. Ind. ambt.,	„ - 2.— „
A. Charlouis, Exporteur,	„ - 2.50 „
A. A. ter Laag, oud-Notaris N.I.,	„ - 2.50 „
Mej. A. M. Roskopf, Onderw. W.-I.	„ - 2.— „
G. Th. Philippi,	„ - 5.— don.
Mevr. H. M. Bakhuizen v. d. Brink,	„ - 2.— lid.
Mej. M. Ch. Bakhuizen v. d. Brink,	„ - 2.— „
Excell. J. H. De Waal Malefijt,	Min. v. Kol. „ - 2.50 „
Mevr. C. Taylor Weber,	geb. Blokland „ - 2.— „
Dr. M. W. de Visser, Conservator	Eth. Museum, Leiden - 1.50 „
E. F. H. Middelaer, Cand. Ind.	ambt. „ - 1.50 „
J. H. van Waveren, Luit.-Kol.	Mil. Comm. „ - 1.50 „
J. J. Terlaag, Notaris	„ - 1.50 „
Dr. F. A. Jentink, Dir. Museum	Nat. Hist. „ - 2.— „
J. P. Trap	„ - 2.— „
C. I. A. Derssant, Cand. Ind. ambt.	„ - 2.— „
J. C. Nakken, Visiteur bij de	Belasting, Paramaribo - 2.50 „
J. Goris, Comm. b/d. Belasting,	„ - 2.50 „
H. J. Bruinings, Comm. bij de	Belasting, „ - 2.50 „
C. W. Wildeboer, Comm. b/d.	Belasting, „ - 2.50 „
A. de Monchy, Bankier,	Rotterdam, - 10.— don.
Mej. M. A. H. Neyssel,	Vlaardingn - 1.50 „

Aan leden, die verhuizen, wordt verzocht hiervan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag, kennis te geven met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 3 Dec. 1909, No. 96.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Gesteld: voor den tijd van drie jaar als waarnemend Directeur van den Landbouw in Suriname Dr. P. J. S. Cramer.

Benoemd: tot geneesheer bij het krankzinnigenge-

sticht te Buitenzorg A. Q. van Braam Houckgeest; tot controleur B. B., E. J. Ch. A. Weijgers en P. M. Letterie; tot adspirant-controleur J. H. B. Kune-man en G. L. Gonggrijp; bij het kadaster: tot land-meter 1e kl. L. P. L. van der Tas; tot 2e id. E. J. O. Andela, F. J. A. Keuchenius en J. von Mi-chalofski; tot 3e id. F. Moet, D. F. van Braam Morris en H. W. Julsing.

Geplaatst: in de res. Semarang de controleur E. L. de la Parra; in Batavia de burgerl. ambtenaar G. F. de Bruijn Kops; te Soemedang de onderwijzer H. W. M. Dusseldorp; te Pasoeroean de onderwijze-res Mej. M. E. Schubart; te Semarang de onderwij-zer J. Brauwer; te Bandoeng de onderwijzeres Mej. M. G. W. Langeveld.

Benoemd: tot hulponderwijzeres Mej. E. J. C. M. ten Brummeler.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luitenant der genie A. H. van Dijk en den kapitein der in-fanterie A. W. A. de Kock van Leeuwen.

Bevorderd: tot 1en luit. de 2e luit. der artillerie G. L. Pool; tot magazijnmeester der 2e kl. (1e luit.) C. J. van Buuren en D. J. Wolhoff.

Overgeplaatst: naar Kandangan (Borneo) de ka-pitein A. J. Ensink; bij het 4e depôt-bat. de 1e luit. W. Bueno de Mesquita; bij het 17e bat. de 1e luit. J. A. van Kesteren; naar Makassar de 1e luit. T. H. L. Gerth van Wijck; naar Watamponé de kapi-tein J. L. Doerrleben, de 1e luit. A. F. Dessauva-gie en de onderluitenant J. Kroeze; naar Pampanoea de 1e luit. F. Treffers en P. L. H. Roskes; naar Sengkang de kapitein A. L. L. Grosse; naar Ma-moedjoe de 1e luit. J. M. Badings; naar Paré-Paré de 1e luit. J. R. Savon, G. A. J. Beukers, T. H. L. Gerth van Wijk en de onderluitenant J. Berken; naar Karang-Asem de 1e luit. G. Bongers; naar Pi-roe de 2e luit. H. de Vries; naar Loeëng Patoe de id. L. W. van der Weijde; naar Rante Pao de on-derluit. J. Kramers.

Uit de Javasche Courant van 7 Dec. 1909. No. 97. Benoemingen, enz. Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den leeraar te Soe-rabaja G. Pal en aan den onderwijzer M. Chris-tiaanse.

Ontslagen: op verzoek eervol de adspirant-contro-leur G. J. Pijnacker Hordijk.

Benoemd: tot adsp.-controleur J. F. Sigemond; tot commies te Telokbetong Th. J. Risakotta; te Ternate H. Th. Meeng.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrek-king van hoofdingenieur der 2e kl. bij de S.S. op Java J. van der Waerden.

Ontheven: op verzoek eervol van zijn waardig-heid van hoofd van het landschap Salang (Atjeh), Dato Nja Gambang.

Overgeplaatst: naar Bandoeng de hulponderwijze-res Mej. M. M. Raket.

Benoemd: tot leerling-opziener bij het boschwezen P. E. van den Engh.

Overgeplaatst: naar de houtvesterij Ngarengan de opziener H. B. F. J. Parent; naar het boschdistrict West-Preanger de id. J. A. Lörzing.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den off. van gezondheid C. van der Meer.

Gesteld: op nonactiviteit de kapitein J. N. H. Lauweriks.

Overgeplaatst: naar Benkoelen de 2e luit. F. H. Cherieux; naar het 1e depôt-bat. de 1e luit. A. H. Bennowitz; naar het 17e bat. de 1e luit. H. Du-bourcq; naar Batavia de onderluit. W. K. J. Flach; naar Ngawi de onderluit. M. Brieve; naar Soemba de e luit. A. T. Hoff; naar Pontaniak de 1e luit.-kwartiermeester H. J. C. Wolff.

Ingetrokken: de overplaatsing naar Benkoelen van den 1en luit. C. J. H. Gerhards.

Benoemd: tot 2en machinist bij de gouvernements marine de 3e machinist A. C. Overgaauw.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het Nederl. s.s. „Ophir”, Com-mandant H. M. L. Oudendijk, van Batavia vertrok-ken 9 December 1909.

J. G. van Angelbeek met echtgenoot; L. A. van der Elst met echtgenoot en 1 kind; Dr. A. A. Gar-ten met echtgenoot; G. H. Watson met echtgenoot; L. M. Tijn Jr.; J. D. Tours; B. Holthuis; M. Graaff; van Velthuisen; Mère Henriette; Mère Josepha; Zus-ter Relindis; P. F. Bongers met echtgenoot en 2 kinderen; J. P. Boon; Gottl. Busse; S. Bootsma; H. J. P. J. Kramer; M. Kruidier; J. van Riel; H. J. Rollmann; R. van Rijn; A. H. Vigtoft; J. Voor-werk; H. IJkel; D. Ch. Zijp.

Passagiers van het stoomschip „Rindjani”, ge-zagvoerder T. Bakker, van Rotterdam naar Neder-landsch-Indië 1 Jan. 1910.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: Mejuffrouw M. van Loon; F. A. H. van den Bossche en doch-ter; W. Roozendaal; J. M. P. Willemse; D. J. Vos; G. P. Schnerr met echtgenoot en 2 kinderen; Mevrouw M. Varkevisser; J. H. van Mechelen.

Naar Southampton: A. van Zijl de Jong. Te Southampton zullen zich inschepen: L. De-laney.

Naar Tanger: P. L. Blyth; W. S. Rattigan en echtgenoot; Mr. Campbell Murdoch en echtgenoot. Naar Marseille: Miss Burnside Johnson; Mr. Lin-dell; O. G. Carr; Rev. Roger Bosworth.

Te Marseille zullen zich inschepen: Mevrouw H. A. van der Sluis—du Marchie Sarvaas en 2 kinde-ren; M. L. Fauel en echtgenoot; C. A. Nieuw-meijer; Mejuffrouw J. Stuijzand; Mejuffrouw F. J. Kruijff; P. van der Elst en echtgenoot; Mr. J. B. Koffyberg; Jhr. J. C. van Reigersberg Versluijs; Mejuffrouw C. A. Burger; Mevrouw W. Sirks—Plokhooij en 2 kinderen; P. H. J. Koes Jr.; L. Vis-ser; C. Stolk; J. Ph. Houthuisen.

**Magazijn
Het Anker,
49 Veenestraat,
27 Heulstraat
Den Haag**

Witte Goederen.

Uitzetten voor Nederland en Koloniën

voor Heeren, Dames en Kinderen.

**Vraag
en
Prijsoffaat
Ziektzending.**

SMAKELIJK BROOD.
Electrische Bakkerij CARELS
PIET HEINSTRAT 66 - TELEPHOON 6286 - NOORDEINDE 21

Op mooien stand te Apeldoorn te huur voor gezin (3 à 4 pers., alleen inwonend), lieve Suite, groote Serre, boven ruime slaapkamers.
Br. fr. Adres: Mej. M. A. M. DIKEMA.

Gouden Medaille. Parijs 1907

Internationale Tentoonstelling Hygiëne.

VACANT

VACANT

Haargroei-middelen
merk „CRINOFLOOR”
zijn de middelen waarvan men het meest succes kan verwachten. Men vrage ter overtuiging daarvan aan, de vele attesten van herstelden, welke gaarne op aanvraag franco thuis worden gezonden. Mondeling of schriftelijk ADVIES KOSTELOOS.
C. ROMEIJN, Haarkundige, Spui 25, Den Haag.
Eenig eigenaar.
CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBODEN
Suces bijna altijd zeker.

FIRMA OFFERHAUS & DE WAARD.
(Apoth. ass. N. W.)
Magazijn van Verband- en Ziekenverplegings-Artikelen.
BINNEN- EN BUITENLANDSCHE GENEESMIDDELEN ENZ.
DEPÔT VAN SUEZTHEE.
Geneeskrachtige Wateren & Eau de Colognes.
Copernicusplein 16 hoek Valkenboschlaan,
Telefoon 4353. DEN HAAG.
OBAT OOM JAN tegen verkoudheid.

EXPORT
WEEKBLAD
TOT BEVORDERING DER BELANGEN VAN DEN NEDERLANDSCHEN EXPORT.
Abonnement per jaar:
Nederland f 2.50.
Ned-Indië f 3.50.
Proefnummers 25 cents.
Uitgave:
STEENMEIJER & Co.,
AMSTERDAM.